

พุทธนวัตกรรม บัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ด้วยปัญญาและคุณธรรม

ชุมชนวัดติตตวต แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

**คณะพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

โครงการพุทธนวัตกรรม

บัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและคุณธรรม ชุมชนวัดดีวัด แหวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1. หลักการและเหตุผล

จากสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะชาวชุมชนเมือง จะมีลักษณะต่างฝ่ายต่างอยู่ไม่มีกิจกรรมในลักษณะรวมตัวกัน ด้วยปัจจัยทางสังคมหลายอย่าง เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในชุมชนจึงขาดมิติทางสังคมในการเข้าไปมีส่วนร่วม แต่ถ้อยคำที่หลายชุมชนยังมีศรัทธาใจคือวัด ที่คอยเป็นศูนย์พักพิงให้มีส่วนร่วมในการให้คนได้พบปะกันผ่านกิจกรรมทางการกุศลต่างๆ เช่น การบุญประจำปี หรือแม้กระทั่งงานที่เกิดการสูญเสีย เช่น งานศพ เป็นต้น วัดจึงได้มีบทบาทสำคัญ เป็นสถานที่พึ่งสุดท้ายของชุมชน

ชุมชนวัดดีวัด ตั้งอยู่ในแขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ชุมชนที่อยู่หลังวัด ต้องเดินผ่านวัดเข้าไปบริเวณริมคลอง มีบรรยากาศในชุมชนเงียบสงบ ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตชุมชนวัดดีวัด ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป พนักงานบริษัท และประกอบอาชีพส่วนตัว

การมีส่วนร่วมของเยาวชนในกระบวนการพัฒนาชุมชนเป็นประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงความเข้มแข็งและความยั่งยืนของสังคม อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่าประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนในหลายพื้นที่ รวมทั้งชุมชนวัดดีวัดยังขาดเวทีและช่องทางที่เหมาะสมในการแสดงความคิดเห็นหรือเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ประชาชนและเยาวชนจำนวนมากอาจไม่ทราบถึงช่องทางการมีส่วนร่วม หรือขาดโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ทำให้ขาดแรงจูงใจและความตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมได้ นอกจากนี้ การบริหารจัดการและการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมักอยู่ในความรับผิดชอบของผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่เป็นหลัก ส่งผลให้เยาวชนรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองไม่ได้รับการรับฟังอย่างจริงจัง หรือไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร สภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนมีความรู้สึกห่างเหินจากชุมชน และขาดโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนให้เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน “พุทธนวัตกรรมต้นแบบ” ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งผ่านการอบรมหลักสูตร “บัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและคุณธรรม” จากส่วนกลาง ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาและเสริมศักยภาพของเยาวชนในพื้นที่ จึงได้จัดกิจกรรมอบรมเยาวชนในชุมชนวัดดีวัดจำนวน 80 คน โดยมีเป้าหมายเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านการคิด การทำงานร่วมกัน และการเป็นผู้นำชุมชน ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้เยาวชนสามารถเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเองด้วยปัญญาและคุณธรรมอย่างมั่นคงและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1 เพื่อพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในพื้นที่ชุมชนวัดดีวัด ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการออกแบบชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและคุณธรรม โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้จากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผนที่ชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาและโอกาสของชุมชน รวมถึงการร่วมกันคิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

2.2 เพื่อพัฒนาชุมชนวัดดีวัดให้เป็นต้นแบบของชุมชนที่ประยุกต์ใช้แนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์และพุทธสุขภาวะ ในการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน คุณภาพชีวิต และความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุและจิตใจ เพื่อเป็นแบบอย่างของการพัฒนาชุมชนบนฐานคุณธรรมอย่างยั่งยืน

3. กลุ่มเป้าหมาย/จำนวน

กลุ่มเป้าหมายแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.1 กลุ่มพุทธนวัตกรต้นแบบ ได้แก่ นิสิตที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรพุทธนวัตกร บัณฑิต นักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและคุณธรรม ณ วัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี จำนวน 18 รูปหรือคน

3.2 กลุ่มเยาวชน ได้แก่ เยาวชนอายุระหว่าง 10-12 ปี ในพื้นที่แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ จังหวัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน

3.3 กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตติวต คณะครู และพระภิกษุวัดตติวต จำนวน 15 รูป/คน

4. ผลสำเร็จของโครงการ (สิ่งที่ส่งมอบหลังเสร็จโครงการ)

4.1 พุทธนวัตกรต้นแบบของ คณะพุทธศาสตร์ จำนวน 10 รูป/คน

4.2 เยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรม จำนวน 80 คน

4.3 รายงานผลการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและคุณธรรม จำนวน 1 เล่ม

4.3.1 แผนที่ชุมชน จำนวน 1 แผนที่

4.3.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน จำนวน 1 แผ่น

4.3.4 กิจกรรมการพัฒนาชุมชน 1 กิจกรรม

4.3.5 บันทึกการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งด้านพฤติกรรม ความสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วม 1 เล่ม

5. แผนดำเนินการ

กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณ หน่วย บาท	ช่วงระยะเวลาในการ ดำเนินงาน					
			1	2	3	4	5	6
1. ขั้นเตรียมการ								
1.1 คัดเลือกชุมชน	ได้ชุมชนต้นแบบ 1 ชุมชน	2,000						
1.2 คัดเลือกเยาวชน	ได้เยาวชนเข้าร่วมอบรม 80คน	2,000						
1.3 วางแผนจัดกิจกรรม	โรงเรียนหนองเสือวิทยาคม	3,000						
2. ขั้นตอนอบรมเยาวชน								
2.1 อบรมเยาวชน จำนวน 3 วัน ใน 3 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 มองชุมชนแบบสัปปายสถาน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ใช้หลักอริยสัจโมเดลแก้ปัญหา หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 คิดกิจกรรมเพื่อชุมชนตามหลัก แก่นพระพุทธศาสนา	ได้เยาวชนต้นแบบ 80 คน	75,000						
3. ขั้นขยายผล								

3.1 จัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน -เขียนแผนที่ชุมชน -เขียนปัญหาชุมชน -พัฒนาชุมชน	ได้รายงานผลการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน 1 เล่ม	15,000							
4. ชั้นประเมินผล									
4.1 ประเมินสมรรถนะพุทธนวัตกร	ได้รายงานผลการประเมินสมรรถนะพุทธนวัตกร 1 เล่ม	2,000							
4.2 ประเมินผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังฝึกอบรมของเยาวชน	ได้รายงานผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังฝึกอบรมของเยาวชน 1 เล่ม	1,000							
4.3 สรุปกิจกรรมขยายผล	ได้เอกสารสรุป 1 ชุด	-							

6. หน่วยงานร่วมดำเนินการ

- 6.1 โรงเรียนวัดตีดวด
- 6.2 ชุมชนวัดตีดวด
- 6.3 วัดตีดวด
- 6.4 นิสิตคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

7. การวิเคราะห์โอกาสประสบความสำเร็จและแผนการประเมินความเสี่ยง

7.1 โอกาสประสบความสำเร็จ

7.1.1 หน่วยงานภายในชุมชนซึ่งมีบทบาทใกล้ชิดกับสมาชิกในชุมชน เช่น นักเรียน ชุมชน ผู้นำชุมชน วัด โรงเรียน เป็นทรัพยากรที่พร้อมมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

7.1.2 โครงการนี้สร้างช่องทางความร่วมมือและการรวมกลุ่มที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชนด้านพุทธสุขภาวะในพื้นที่ โดยเกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมที่เป็นสร้างสรรค์ เช่น การขยายแนวคิดใหม่ การนำแนวทางพุทธนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการสงเคราะห์ชุมชน ส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือกันภายในชุมชน และสร้างกำลังใจให้ชุมชนตื่นตัวต่อสถานะปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งใช้หลักอริยสัจสี่เป็นแนวทางระคับระคองจิตใจและการพัฒนาตนเอง ส่งผลให้ชุมชนสามารถก้าวไปสู่การเป็น “ต้นแบบของการพัฒนาชุมชนแบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและคุณธรรม” ซึ่งมีการปฏิบัติ การวัดผล และการควบคุมอย่างเป็นระบบโดยอาศัยโยนิโสมนสิการ

7.2 แผนการประเมินความเสี่ยง

การดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชนในชุมชนวัดดีตวดอาจประสบปัญหาหรืออุปสรรคในบางด้าน ดังนั้น จึงได้กำหนดแผนการประเมินความเสี่ยงเพื่อใช้ในการคาดการณ์ ป้องกัน และบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างมีระบบ ดังต่อไปนี้

ประเด็นความเสี่ยง	กิจกรรมตามแนวทางการจัดการความเสี่ยง	เป้าหมาย/ผลสำเร็จของการดำเนินการกิจกรรมตามแนวทางการจัดการความเสี่ยง
1. การมีส่วนร่วมของเยาวชนน้อย	เยาวชนบางส่วนขาดแรงจูงใจ หรือมีภาระด้านการเรียน และครอบครัว	ประชาสัมพันธ์เชิงรุก จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และสร้างแรงจูงใจ โดยใช้กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การแข่งขันหรือรางวัลเชิงสัญลักษณ์
2. การประสานงานระหว่างหน่วยงานไม่ต่อเนื่อง	ความแตกต่างของตารางเวลา และเป้าหมายของแต่ละหน่วยงาน	จัดตั้งคณะทำงานร่วม กำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน และมีการประชุมติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ
3. ขาดงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ	งบประมาณจากหน่วยงานสนับสนุนจำกัด	ใช้หลักพุทธเศรษฐศาสตร์ เน้นความพอประมาณและการใช้ทรัพยากรในชุมชน เช่น วัสดุเหลือใช้/แรงงานอาสา
4. ความต่อเนื่องของกิจกรรมหลังสิ้นสุดโครงการ	การขาดกลไกสานต่อ หรือเยาวชนขาดผู้นำรุ่นต่อไป	สร้าง ชมรมเยาวชนพุทธนวัตกร เพื่อสานต่อกิจกรรมภายในชุมชน และมอบหมายให้วัดหรือโรงเรียนเป็นแกนหลัก
5. ความเข้าใจในแนวคิดพุทธสุขภาวะและพุทธเศรษฐศาสตร์ไม่ชัดเจน	ขาดสื่อหรือรูปแบบการสอนเข้าใจง่าย	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเน้นกิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และใช้สื่อสร้างสรรค์ เช่น แผนที่ชุมชน และเวิร์กช็อป

ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินการ

2.1 ข้อมูลชุมชน

2.1.1 ประวัติชุมชน

ชุมชนวัดตี่ตวด เป็นหนึ่งใน 29 ชุมชนของเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บริเวณคลองวัดตี่ตวด ย่านคลองมอญ เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นพร้อมกับราชธานีธนบุรี เป็นลักษณะชุมชนเมือง แต่มีวิถีชีวิตแบบชาวบ้านทั่วไป มีทางเข้าชุมชน 3 ทาง คือ 1) ด้านถนนจรัลสนิทวงศ์ ซอยจรัลสนิทวงศ์ 12 มุ่งตรงหน้าวัดตี่ตวด 2) ด้านถนนอิสรภาพ มีซอยโพธิ์สามต้น หรือซอยข้างวัดใหม่พิเรนทร์ 3) ด้านคลองมอญ ที่ใช้เป็นทางสัญจรทางน้ำที่สำคัญในอดีต เป็นทำน้ำขนส่งอิฐขึ้นลงเรือขึ้นล่องค้าขาย ทำน้ำจึงมีชื่อเรียกว่า “ทำอิฐ” แต่ปัจจุบันคนทั่วไปจะไม่อาจใช้เส้นทางดังกล่าวได้แล้วเนื่องจากมีหมู่บ้านและชุมชนอีกทั้งการสัญจรทางน้ำไม่มีเหมือนแต่ก่อน เลยใช้ถนนหมู่บ้านคิวาลัย

ในการเดินทางเข้าชุมชนวัดตี่ตวด ประชาชนส่วนมากจะเดินทางผ่านวัดตี่ตวด ซึ่งเป็นวัดคู่ชุมชนมาช้านาน ภายในพื้นที่ธรณีสงฆ์เป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดตี่ตวด เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 112 คน มีบุคลากรครู จำนวน 12 คน เจ้าหน้าที่ 6 คน มีพื้นที่เชื่อมต่อชุมชนวัดตี่ตวด ซึ่งบ้านเรือนประชาชนบางส่วนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ธรณีสงฆ์ มีบ้านเรือนประชาชนจำนวน 57 หลังคา ประชาชนอยู่อาศัย จำนวน 167 คน แบ่งตามช่วงอายุ ได้ดังนี้ อายุ 0-6 ขวบ หญิง 9 คน อายุ 7-15 ขวบ ชาย 2 หญิง 4 อายุ 16-24 ปี ชาย 9 หญิง 20 อายุ 25-60 ชาย 35 หญิง 41 อายุ 61-110 ปี ชาย 17 หญิง 40

2.1.2 ประวัติวัดตี่ตวด

วัดตี่ตวด วัดตี่ตวด เป็นวัดราษฎร์ มีเนื้อที่ 5 ไร่ 3 งาน ตั้งอยู่ริมคลองวัดตี่ตวด ย่านคลองมอญ เป็นวัดตั้งอยู่ภายในชุมชนสร้างขึ้นพร้อมกับราชธานีธนบุรี ตั้งอยู่เลขที่ 769 ซอยจรัลสนิทวงศ์ซอย 12 ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร สันนิษฐานว่า วัดนี้บูรณปฏิสังขรณ์โดยนางเมียดัตต์ และนายดี" สองสามีภรรยา ซึ่งเป็นชาวมอญ ประกอบอาชีพค้าขายตามลำคลองวัดตี่ตวดและคลองมอญ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้นำในการสร้างวัดจึงตั้งชื่อว่า วัดตี่ตวด ต่อมาออกสำเนียงว่า วัดตี่ตวด สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2317 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. 2417 ต่อมา วัดตี่ตวดชำรุดทรุดโทรมลง เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2449 นางจันทร์สุทธิศิลป์ ได้เริ่มทำการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดตามลำดับ ทำให้วัดเจริญรุ่งเรืองโดยลำดับตามที่ปรากฏในปัจจุบัน”

ลำดับเจ้าอาวาสปกครองวัดตี่ตวดตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน เท่าที่ปรากฏหลักฐาน ซึ่งส่วนใหญ่ได้จากหนังสือ “ประวัติวัดท่าราชอาณาจักร เล่ม 2” ของกรมการศาสนา มีจำนวนทั้งสิ้น 16 รูป ดังนี้ คือ

1. ขรัวคลุฌโปง มีเรื่องเล่ากันว่าท่านชอบสันโดษ มักจะนั่งปริวาสคลุฌโปงอยู่ท้ายวัดเสมอด้วยยุงชุกชุม ทำให้ผู้คนเรียกขานท่านว่า “ขรัวคลุฌโปง” และท่านยังเป็นสหธรรมมิกกับสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ที่มักจะแวะมาสนทนาธรรมและฉันภัตตาหารร่วมกันที่วัดตี่ตวดอยู่เสมอ ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 มีผู้บันทึกเอาไว้ว่า พระที่ไ้ห่วย กข ได้อย่างแม่นยำมากในย่าน “บางกอกฝั่งธนฯ” มีอยู่ราว 10 รูป และจำนวน 2 รูปที่ว่านั้นก็คือ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) กับขรัวคลุฌโปง วัดตี่ตวด นอกจากนี้ ท่านขรัวคลุฌโปงยังได้สร้างพระเครื่องพระบูชาไว้รุ่นหนึ่ง เป็นพระปิดตานิยมเรียกกันว่า “พระปิดตา ขรัวคลุฌโปง” ที่นักเลงพระนิยมเสาะหา มาเก็บสะสมกัน

2. สมภารจันทร์
3. สมภารคง
4. สมภารแป้น
5. สมภารป่วน

6. สมภารเคี้ยว
7. สมภารฮวด
8. สมภารไช่
9. สมภารนึ่ง
10. สมภารบุศย์ สรเสน ปกครองวัดในราวปี พ.ศ. 2447 – 2478 เป็นอย่างน้อย
11. สมภารโต สุวรรณกาญจน์
12. สมภารให้ รอดวิเชียร
13. พระครูสุตาทิวัฒน์ (หลวงปู่ผล) ปกครองวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 – 2521
14. พระครูใบฎีกาแว นนทโย ปกครองวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 – 2546
15. พระปลัดมานิตย์ ปกครองวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ (๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๕)
16. พระครูศรีสิทธิบัณฑิต (ย้ายมาจากวัดราชสิทธิาราม ราชวรวิหาร พระอารามหลวง) ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดติตตวดี เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2566 ถึง ปัจจุบัน

2.1.3 พื้นที่ดำเนินกิจกรรม

จากบริบทของชุมชนวัดติตตวดี ไม่มีลานประกอบกิจกรรมเป็นลักษณะเฉพาะ ทุกครั้งที่มีการดำเนินกิจกรรมทั้งภาครัฐและเอกชน จะมาขออนุเคราะห์ใช้พื้นที่วัดติตตวดีในการจัดกิจกรรม เพราะมีสถานที่จอดรถ ห้องน้ำ ห้องสุขา ทั้งบรรยากาศร่มรื่น เพราะวัดติตตวดี ได้มีแผนพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์รวมของชุมชนในลักษณะ “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน และถือว่าวัดติตตวดี เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

การที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ได้บรรจุโครงการ “พุทธนวัตกรบัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและคุณธรรม ชุมชนวัดติตตวดี” ภายใต้คณะพุทธศาสตร์ ซึ่งมี พระเดชพระคุณพระเมธีวราญาณ, ผศ.ดร. คณบดีคณะพุทธศาสตร์ เป็นผู้กำกับดูแล และได้อนุมัติ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่พร้อมด้วยนิสิตซึ่งผ่านการอบรมหลักสูตรบัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญา และคุณธรรม อาสามาเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการ โดยกำหนดให้วัดติตตวดี เป็นฐานในการเรียนรู้และปฏิบัติการจริง เพื่อส่งเสริมบทบาทของนิสิตและคณาจารย์ในการบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจ สังคม และชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง

ลักษณะกิจกรรม แบ่งเป็น 4 ฐานการเรียนรู้หลัก เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของผู้เรียน ประกอบด้วย

1. ฐานเขตพุทธาวาสเรียนรู้คุณค่าทางศาสนา ศิลปะ และจิตอาสาในเขตพุทธสถาน
2. ฐานสวนรมณีสถานศรีบวรวัดติตตวดี (สวน ๑๕ นาที) ร่วมพัฒนาและเรียนรู้แนวทางการสร้างพื้นที่สีเขียวเพื่อสุขภาพ
3. ฐานคลองวัดติตตวดี เป็นการส่งเสริมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการน้ำและขยะในชุมชน
4. ฐานกลุ่มสินค้าชุมชนพลังบวร และคณะสิงโตศิษย์หลวงพ่อเชียงแสน ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างคุณค่าเศรษฐกิจชุมชน

2.1.4 คณะผู้ดำเนินงาน

การดำเนินการโครงการ มีคณะทำงานประกอบด้วย

1. พระครูศรีสิทธิบัณฑิต, ดร.	อาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์	หัวหน้าคณะทำงาน
2. พระครูสิริรัตนบัณฑิต, ผศ.ดร.	รองคณบดีคณะพุทธศาสตร์	คณะทำงาน
3. พระมหาธารชัน จิตตปาโล, ดร.	อาจารย์ประจำภาควิชาพระพุทธศาสนา	คณะทำงาน
4. พระครูปลัดโยธิน โชติธมโม	ผู้อำนวยการส่วนประเมินผลการศึกษา	คณะทำงาน
5. ผศ.ดร.คงสุภรณ์ แพ่งทรัพย์	อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา	คณะทำงาน
6. อาจารย์ ดร.สุศุติดา พาดฤทธิ์	อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะสังคมศาสตร์	คณะทำงาน
7. นิสิตพุทธนวัตกร	จำนวน 18 รูป/คน	คณะทำงาน
- รวมทั้งสิ้นกว่า 24 รูป/คน ลงพื้นที่ปฏิบัติการจริงในชุมชน

2.1.5 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

การดำเนินงานโครงการ นอกจากชุมชนวัดตีดวดและวัดตีดวดแล้ว ยังมีภาคีเครือข่ายได้มาร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย

1. สำนักงานเขตบางกอกใหญ่	ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตบางกอกใหญ่ และทีมงาน
2. ชุมชนสมบุญพัฒนา	นำโดย นางสาวยุวดี จาดชนบท ประธานชุมชน
3. ชุมชนสัมพันธ์	นำโดย นางดวงจันทร์ ศรีวงศ์ ประธานชุมชน
4. ชุมชนวัดโมลีโลกยาราม	นำโดย นายสมชาย อินทรหมันต์ ประธานชุมชน
5. โรงเรียนวัดตีดวด	นำโดย นายสุรจิต ตันตวิทยากร ผอ.โรงเรียน

ภาคีเครือข่ายดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาวัดและชุมชนวัดตีดวด ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างดียิ่ง เช่น สำนักงานเขตบางกอกใหญ่ ให้ความรู้เรื่อง “สวน ๑๕ นาที” ซึ่งเป็นสวนสาธารณะเป็นที่พักผ่อนของคนในชุมชนและใกล้เคียง โดยทางวัดตีดวด ได้จัดสรรพื้นที่ให้ และสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ เป็นผู้ให้การดูแลรักษา กลุ่มพลังบวร ได้แก่ ชาวชุมชนภาคีเครือข่ายจัดตั้งขึ้น รวมตัวจัดทำสินค้าชุมชน ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับสินค้าชุมชน คณะสังฆโตศิษย์หลวงพ่อเชียงแสน เป็นคณะสังฆโตที่มาขออาศัยอยู่ภายในวัดตีดวดมาช้านาน ได้ช่วยเหลือกิจการงานวัดด้วยดีมาโดยตลอด โดยเฉพาะช่วงที่วัดมีงานกิจกรรม เช่น งานประจำปี งานกฐิน ผ้าป่า เป็นต้น ได้ให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน ถึงที่มาของกิจกรรมสังฆโต

นอกจากนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตีดวด และคณะครู ได้นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและเรียนรู้ตลอดกระบวนการ ผู้ปกครองเด็ก ชาวชุมชนในเขตพื้นที่ รวมถึงพระภิกษุสามเณรวัดตีดวด ร่วมสังเกตการณ์ ประมาณ 120 รูป/คน

2.1.6 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

การดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ประสบความสำเร็จอย่างสูง ทั้งในด้านวิชาการและสังคมสร้างความรัก ความผูกพัน และความสามัคคี ในกลุ่มนิสิต คณาจารย์ และชุมชนเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรมเผยแพร่ศักยภาพและทักษะของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สู่สังคมเป็นแบบอย่างของการบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ตามวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย สร้างภาพลักษณ์องค์กรที่เข้มแข็งเป็น “มหาวิทยาลัยแห่งพุทธนวัตกรรม” ที่ขับเคลื่อนการพัฒนาจิตใจและสังคมร่วมสมัย

2.1.7. ข้อเสนอเพื่อการขยายผล

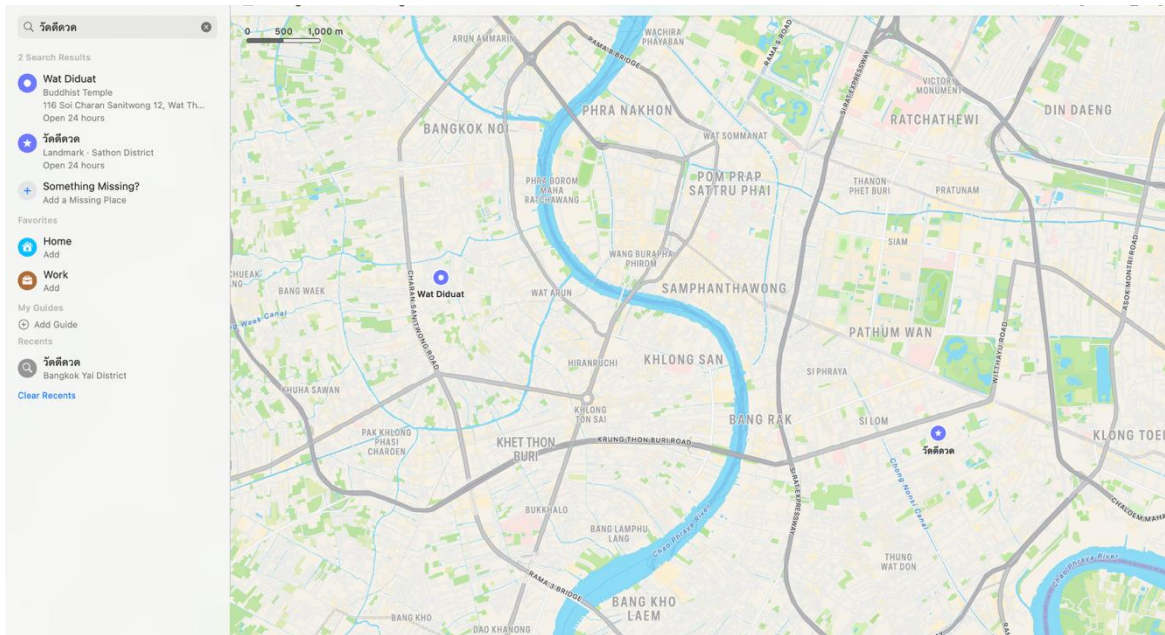
1. ต่อยอดกิจกรรมพุทธนวัตกรรมสู่ชุมชนใกล้เคียง เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เชิงพื้นที่
2. จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้พุทธนวัตกรรมชุมชนวัดติตตวต เป็นพื้นที่ต้นแบบ
3. พัฒนาการองค์ความรู้และงานวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์หลักธรรมกับการพัฒนาเมืองยั่งยืน
4. สร้างกิจกรรมต่อเนื่องประจำปี เพื่อให้ความร่วมมือ “บวร” เกิดความยั่งยืน

2.1.8. บทสรุปภาพรวม

การลงพื้นที่ของคณาจารย์และนิสิตในครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงพลังของ “พุทธนวัตกรรม” ที่สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมกับการทำงานจริงในชุมชนได้อย่างกลมกลืน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งด้านจิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ว่า “มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ และสร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม”

กิจกรรมครั้งนี้ได้ทำการจัดกิจกรรมในวัดติตตวต โดยผู้เข้ารับการอบรมคือกลุ่มนักเรียนโรงเรียนวัดติตตวต จำนวน 50 คน จากโรงเรียนวัดติตตวต

2.2 แผนที่ชุมชน

2.3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน

จากการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนวัดติวด เป็นลักษณะชุมชนเมือง การคมนาคมค่อนข้างสะดวก มีขนส่งมวลชน รถไฟฟ้า และรถยนต์ส่วนบุคคล องค์ประกอบของชุมชน มีบ้าน วัด โรงเรียน มีวัดเป็นศูนย์กลาง แต่ด้วยบริบทของชุมชนเมือง จะมีกิจกรรมร่วมกันเฉพาะงานพิธี และเป็นการเฉพาะสำหรับผู้ใหญ่ เด็กและเยาวชนยังไม่มีส่วนร่วมในการออกแบบชุมชน

จากผลการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนโดยมีเยาวชนที่เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 โรงเรียนวัดติวด ผู้ร่วมกิจกรรม ได้ลงพื้นที่ปฏิบัติจริง บริเวณรอบวัดและชุมชน มีการสังเกต สอบถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม แล้วนำมาสังเคราะห์ถอดบทเรียนจากประสบการณ์ตรง เพื่อสะท้อนปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาตามหลัก **อริยสัจโมเดล** อย่างเป็นระบบ

รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีดำเนินการ 4) การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 5) การประเมินผล พบว่า มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบมาใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสร้างเสริมปัญญาให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถอธิบายเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทุกข์ การระบุปัญหา นำปัญหาที่นักเรียนค้นพบมาสรุปร่วมกันให้ทราบว่าปัญหาใดที่ควรเป็นปัญหาหลัก ปัญหารอง และที่ควรนำมาตั้งเป็นประเด็นในการบริหารจัดการ ซึ่งในที่ประชุมมีความเห็นที่ชัดเจนและยอมรับป้องกันว่า ปัญหาหลักที่ควรนำแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ ปัญหาขยะ

ขั้นตอนที่ 2 สมุทัย การร่วมกันสืบค้นต้นตอของปัญหา

จากการสรุปปัญหาร่วมกันพบว่า ในชุมชนวัดติวด ปัญหาหลัก คือ ปัญหาขยะ จึงได้ร่วมกันพิจารณาเพื่อค้นหาสาเหตุหลักซึ่งเป็นต้นตอของปัญหา ซึ่งไม่ใช่มองแค่เพียงอาการที่ปรากฏ เพื่อให้ได้ตอบคำถามว่าปัญหานี้เกิดขึ้นมาจากอะไร โดยมีตั้งโจทย์ ตั้งหัวข้อเสวนา ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสวนาสาเหตุหรือต้นตอของปัญหาที่แท้จริง เพื่อนำไปส่วนกระบวนการแก้ไขที่ตรงจุด

ขั้นตอนที่ 3 นิโรธ การกำหนดเป้าหมายร่วมกันเป็นภาพฝันเมื่อปัญหานี้หมดไปชุมชนจะเป็นอย่างไร

เมื่อทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้และทราบสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงแล้ว เมื่อปัญหาเหล่านั้นถูกจัดการด้วยกระบวนการและวิธีการที่เหมาะสม ภาพแห่งความสำเร็จที่พึงประสงค์เมื่อปัญหานี้หมดไป พวกเราอยากเห็นอะไรเกิดขึ้นในชุมชนต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 มรรค เป็นการระดมความคิดเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

เมื่อทุกคนทราบปัญหา (ทุกข์) เล็งเห็นผลแห่งความสำเร็จ คือ สภาพปัญหาที่หมดไป (นิโรธ) จึงได้พากันกำหนดเป้าหมายว่าเราจะไปถึงจุดนั้นด้วยกระบวนการหรือวิธีการใด ซึ่งทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่าให้ช่วยกันรณรงค์ให้ทุกครัวเรือนตระหนักถึงปัญหาขยะ โดยการคัดแยกขยะ และนำมาขยะที่ผ่านการแยกแล้วมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นต้นทุนในการพัฒนาชุมชนต่อไป โดยใช้พื้นที่วัดติตตวต เป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรม ในนามกลุ่มพลังบวร

ภาพกิจกรรมลงชุมชนวัดดีดวด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ทักทาย แนะนำ โครงการ ความเป็นมา และกำหนดการต่างๆ ภายในวันอบรม จากแกนนำกลุ่มพุทธนวัตกรที่ผ่านการอบรม จ.สระบุรี
2. แนะนำวิทยากร พระพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม กิจกรรมสันตนาการ และเยาวชนที่เข้ารับการอบรม จำนวน 50 คนจากโรงเรียนวัดธรรมนาวา
3. แบ่งกลุ่ม ผู้เข้ารับการอบรม เป็น 5 กลุ่มระดมความคิดเขียนแผนที่ชุมชน ตามหลักสัปปายะ 7 และส่งตัวแทนนำเสนอ
4. กระบวนการให้ความรู้เสริมสร้างทักษะเยาวชนในการเรียนรู้ การรับฟังแบบ โปรโตไซส และ โยนิโส มนสิการการเขียนแผนที่ชุมชน โดยใช้หลักสัปปายะสถาน 7
5. การเดินสำรวจชุมชน ในที่นี้ คือบริเวณวัดดีดวด เพื่อเข้าใจถึงปัญหา การจัดลำดับปัญหา หาสาเหตุ และสิ่งที่จะนำมาแก้ไข ตามหลักอริยสัจโมเดล
6. กระบวนการให้ความรู้เสริมสร้างทักษะเยาวชนในการเรียนรู้ การรับฟังปัญหาชุมชน และ การเรียนรู้ การแก้ปัญหาด้วยอริยสัจโมเดล
7. การระดมความคิดเห็นแต่ละกลุ่ม และนำมาจัดทำเป็นโครงการ เพื่อจะนำมาพัฒนาพัฒนาชุมชน โดยใช้หลัก อริยสัจโมเดล

2

2.5 ผลการพัฒนาชุมชน

1. การตระหนักถึงปัญหาและภารกิจของพุทธนวัตกร

ชุมชนลำเรือแตก กำลังเผชิญกับความท้าทายสำคัญ โดยเฉพาะ **ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของเยาวชน** ที่ขาดเวทีและช่องทางในการแสดงความคิดเห็นอย่างแท้จริง โครงการพุทธนวัตกรฯ จึงถือกำเนิดขึ้น เพื่อเสริมศักยภาพให้เยาวชนรุ่นใหม่ จำนวน 50 คน ได้เข้ามาเป็น **กลไกหนึ่งของการแก้ไขปัญหาของชุมชน** และเปลี่ยนจากผู้ถูกกระทำเป็น **ผู้สร้างสรรค์การเปลี่ยนแปลง**

2. หลักการและเครื่องมือในการขับเคลื่อน

เยาวชนได้ผ่านการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นในการเป็น **"พุทธนวัตกร"** ซึ่งไม่เพียงแต่มองเห็นปัญหาเท่านั้น แต่ยังสามารถวิเคราะห์และออกแบบแนวทางแก้ไขอย่างยั่งยืน โดยมี **ปัญญาและคุณธรรม** เป็นฐาน เราได้ใช้เครื่องมือสำคัญ ได้แก่ หลักการ **ปรโตโฆสะ** (การรับฟังข้อมูล) และ **โยนิโสมนสิการ** (การคิดวิเคราะห์อย่างแยบคาย) ร่วมกับการวิเคราะห์ชุมชนอย่างรอบด้านผ่านกรอบ **สัปปายะ 7** และการกำหนดแนวทางแก้ไขที่เป็นระบบตามหลัก **อริยสัจ 4**

3. ผลลัพธ์และเป้าหมายสู่ความยั่งยืน

ผลการวินิจฉัยปัญหา และ แผนปฏิบัติการเชิงสร้างสรรค์ ที่พัฒนาขึ้นโดยเยาวชนในพื้นที่จริง โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาชุมชนหนองเสือให้เป็นต้นแบบด้าน **พุทธเศรษฐศาสตร์** และ **พุทธสุขภาวะ** ซึ่งจะนำไปสู่การเกิด เครือข่ายแกนนำเด็กและเยาวชน ที่พร้อมขับเคลื่อนชุมชนอย่างยั่งยืน

จึงเกิดเป็น ผลลัพธ์ด้านการวิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหาชุมชน จากการใช้หลักการ **ปรโตโฆสะ** (ฟังเสียงเพื่อนบ้าน) และ **โยนิโสมนสิการ** (คิดวิเคราะห์อย่างแยบคาย) ร่วมกับกรอบ **สัปปายะ 7** ทำให้กลุ่มเยาวชนสามารถสร้าง **แผนที่ชุมชน (Community Map)** ที่มองเห็นทั้งปัญหาและโอกาสอย่างเป็นระบบ เช่น

โคจรสัปปายะ (คมนาคม)

เส้นทางสัญจรเพื่อการเกษตรยังไม่สะดวกและปลอดภัยเท่าที่ควร, ขาดป้ายบอกทาง/ไฟส่องสว่างในบางจุด

โภชนสัปปายะ (เศรษฐกิจ/อาชีพ)

ชุมชนเน้นเกษตรกรรม แต่ยังขาดการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ให้กับผลผลิต เช่น การแปรรูปหรือการตลาดออนไลน์

อवासสัปปายะ (ที่อยู่อาศัย/สิ่งแวดล้อม)

ปัญหาขยะ และ สุขภาวะด้านกลิ่นไม่พึงประสงค์ของมูลสัตว์ ยังเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขเพื่อสุขภาวะที่ดี

จากการที่ระดมความคิดของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม และวิเคราะห์ในการแก้ปัญหาโดยใช้หลัก **อริยสัจ 4 โมเดล** เกิดเป็นโครงการที่ต่อยอด **พุทธนวัตกรเยาวชนนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและคุณธรรม** โครงการมุ่งเน้น **"พุทธสุขภาวะ"**

- **ทุกข์ (ปัญหา)** ขาดพื้นที่สาธารณะที่เยาวชนและคนในชุมชนสามารถมาพักผ่อน ทำกิจกรรมร่วมกัน และปัญหาขยะและกลิ่นของมูลสัตว์
- **มรรค (แนวทางแก้ไข)** **"Green & Clean Space ปฏิบัติการสุขภาวะ ณ วัดธรรมนาวา"**
 1. **ปฏิบัติการสัปปายะ** ร่วมกันพัฒนาพื้นที่วัดธรรมนาวา หรือพื้นที่สาธารณะ (ตามหลักอवासสัปปายะ และ อิริยาปถสัปปายะ) เช่น ร่วมกันทำความสะอาดรอบวัด
 2. **จัดกิจกรรม "Community Clean-Up Drive"** คือการรวมกลุ่มดูแล และจัดสวนหย่อมหรือลานกิจกรรมเล็ก ๆ ที่เน้นความสงบ ร่มรื่น และปลอดภัย ภายในวัด

2.6 ผลการประเมิน

2.6.1 ผลการประเมินสมรรถนะพุทธรวัตกร

ตารางที่ 1 ผลการประเมินสมรรถนะพุทธรวัตกร

สมรรถนะ	รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
		ก่อน (5)	หลัง (5)	เพิ่มขึ้น
สมรรถนะหลัก (Core Competencies)				
1. ทักษะความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)	1.1 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนและแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นได้	2.0	5.0	3.0
	1.2 สามารถสืบค้นถึงรากเหง้าของปัญหา แทนที่จะมองแค่ปรากฏการณ์ผิวเผิน	3.0	5.0	2.0
2. ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)	2.1 สามารถเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่และแตกต่างจากเดิมได้	1.0	5.0	4.0
	2.2 สามารถประยุกต์ใช้หลักการ (เช่น สัปปายะ 7, อริยสัจ 4) เข้ากับสถานการณ์จริงได้อย่างยืดหยุ่น	3.0	5.0	2.0
สมรรถนะรอง (Secondary Competencies)				
3. ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork)	3.1 รับฟังและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างของเพื่อนร่วมทีมและคนในชุมชน	3.0	5.0	2.0
	3.2 สามารถแบ่งปันภาระงานและให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมทีมเพื่อให้เป้าหมายสำเร็จ	4.0	5.0	1.0
4. ทักษะการสื่อสาร (Communication)	4.1 สามารถอธิบายเรื่องที่ซับซ้อนให้ชาวบ้านเข้าใจด้วยภาษาที่เรียบง่ายและเป็นกันเอง	3.0	5.0	2.0
	4.2 สามารถใช้ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้งเพื่อทำความเข้าใจความรู้สึกและความต้องการที่แท้จริงของผู้พูด	3.0	5.0	2.0
สมรรถนะร่วม (Common Competencies)				
5. ทักษะดิจิทัล (Digital Skills)	5.1 สามารถใช้เครื่องมือดิจิทัล (เช่น โปรแกรมแผนที่, แอปพลิเคชัน) เพื่อรวบรวมและนำเสนอข้อมูลได้	3.0	5.0	2.0
	5.2 สามารถสืบค้นและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ได้	4.0	5.0	1.0
6. ทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Moral and Ethical Skills)	6.1 ปฏิบัติต่อคนในชุมชนด้วยความเคารพและให้เกียรติโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	4.0	5.0	1.0
	6.2 มีความซื่อสัตย์ในการนำเสนอข้อมูล และไม่บิดเบือนความคิดเห็นของชุมชนเพื่อเป้าหมายส่วนตน	3.0	5.0	2.0

2.6.2 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังฝึกอบรมของเยาวชน

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรมจำนวน 50 คน

คนที่	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง	คะแนนเพิ่มขึ้น/ลดลง
1	3	7	4
2	2	8	6
3	2	9	7
4	8	9	1
5	10	10	0
6	7	10	3
7	7	8	1
8	9	9	0
9	7	8	1
10	6	7	2
11	5	10	5
12	4	7	3
13	5	10	5
14	9	10	1
15	9	5	4
16	5	7	2
17	9	9	0
18	6	7	1
19	0	5	5
20	1	7	6
21	7	8	1
22	6	10	4
23	10	9	1
24	9	5	4
25	10	10	0
26	9	10	1
27	9	5	4
28	0	9	9
29	9	0	9
30	4	9	5
31	8	10	2
32	10	0	10
33	10	0	10
34	5	10	5

35	10	9	1
36	0	4	4
37	10	10	0
38	10	10	0
39	8	10	2
40	9	10	1
41	0	4	4
42	7	10	3
43	9	10	1
44	10	10	0
45	9	9	0
46	10	10	0
47	1	7	6
48	10	10	0
49	6	9	3
50	7	8	1

2.6.3 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งด้านพฤติกรรม ความสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วม

รายด้าน	การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	
	ก่อนดำเนินโครงการเป็นอย่างไร	หลังดำเนินโครงการ เปลี่ยนแปลงอย่างไร
ด้านพฤติกรรม	พฤติกรรมของคนในชุมชน มองว่าเยาวชน “ไม่มีประสบการณ์” หรือ “ไม่สนใจ” เรื่องราวของชุมชน การตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่เป็นหลัก ในความรู้สึกของชุมชน เฉยเมยหรือสงสัยในความสามารถของคนรุ่นใหม่ในการเข้ามามีส่วนร่วม	พฤติกรรมของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป มองว่าเยาวชนคือ “กลไกสำคัญ” ที่ขาดไม่ได้ รู้สึกดีใจที่ได้เห็นลูกหลาน มีความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวมมากขึ้น และไม่ได้นิ่งนอนใจแค่ผิวเผิน แต่ใช้ หลักการคิดอย่างเป็นระบบ (อริยสัจ ๔) ในการวิเคราะห์เรื่องราวในบ้านเกิดของตนเอง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุด
ด้านความสัมพันธ์	ผู้ใหญ่ตัดสินใจเป็นหลัก ชุมชนยังคงมีโครงสร้างแบบดั้งเดิม โดย “การตัดสินใจมาจากผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นหลัก” ทำให้การสื่อสารเป็นการ “สั่งการ” มากกว่า “แลกเปลี่ยน”	ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ผู้นำชุมชน “เปิดใจรับฟังอย่างตั้งใจ” เมื่อเห็นว่าเยาวชนนำเสนอแนวคิดด้วย “ปัญญาและคุณธรรม” และหลักการวิเคราะห์ที่แข็งแกร่ง (เช่น อริยสัจ ๔) ผู้ใหญ่รู้สึกว่ายาวชนเป็น “กลไกสำคัญ” ที่สามารถไว้วางใจให้ร่วมตัดสินใจและแก้ไขปัญหาชุมชนได้อย่างแท้จริง

<p>ด้านการมีส่วนร่วม</p>	<p>การตัดสินใจส่วนใหญ่มักมาจากผู้ใหญ่ ผู้นำท้องถิ่น หรือหน่วยงานภายนอก ทำให้เยาวชน “ขาดเวทีและช่องทางที่เหมาะสม” ในการแสดงความคิดเห็น ชุมชน “ไม่คาดหวัง” ว่าพัฒนาเยาวชนจะเข้ามาเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากเชื่อว่าเยาวชนไม่สนใจเรื่องราวของชุมชน</p>	<p>การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ผู้ใหญ่ในชุมชนรู้สึก “ใส่ใจ” และ “ให้ความเชื่อมั่น” ว่ามีคนรุ่นใหม่ที่มีพร้อมจะเข้ามาสานต่อและเป็นเจ้าภาพในการขับเคลื่อนการ พัฒนา ชุมชนมีความภาคภูมิใจ ที่พื้นที่ของตนเองมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยลูกหลาน และเชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้จะทำให้ ชุมชนเทศบาลตำบลหนองเสือเป็น “ชุมชนต้นแบบ” ในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>
--------------------------	---	---

ภาคผนวก
ภาพกิจกรรม

บัญชีลงนามผู้ร่วมโครงการบัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญา

และคุณธรรม ชุมชนวัดติตวัด แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ที่	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
1	พระครูศรีวิสุทธิกิจ			
2	นางสาววิภาวดี ภูมิ	ค.ร. ร.ร. วัดติตวัด		
3	นางสาววิภาวดี ภูมิ	ค.ร. ร.ร. วัดติตวัด		
4	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
5	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
6	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
7	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
8	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
9	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
10	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
11	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
12	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
13	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
14	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
15	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
16	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
17	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		
18	นางสาวสุรมา นรมมา	ครู		

รับรองตามนี้

(พระครูศรีวิสุทธิบัณฑิต,ดร.)

บัญชีลงนามคณะกรรมการบัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญา

และคุณธรรม ชุมชนวัดดีวัด ขววงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๗
๐๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘
๙
๑๐,

ที่	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
1	Do Tan An	B.A. 3		
2	พจนานุกรมกิจ จิตโก	B.A. 4 th		
3	Uttama	B.A. 3		
4	พระพิศมพร สิริโย			
5	พระสมณะคุณา อัญญาภริโก	>	พว. ๒๕๖๓	
6	พระแสงเพชร ชัยสอวน		พระแสงเพชร	
7	พระวิฑูรย์ศิริ สิริจรรณ		พระวิฑูรย์ศิริ	
8	พระพรทิพย์ ขจรนิมิต		พระพรทิพย์	
9	สาธิตชัย วิวัฒน์		๖๕๖๓	
10	พระสมณะคุณา อัญญาภริโก		พระสมณะคุณา	
11	พระสมณะวิลาส อัญญาภริโก		พว. วิลาส	
12	Ariya			
13	Chum na An			
14	Thach Sor			
15	พระสมณะวิฑูรย์ สิริจรรณ			
16	พระสมณะวิฑูรย์ สิริจรรณ			
17	Thach Than			
18	Kan ti thunn			

เด็กนักเรียน

บัญชีลงนามผู้เข้าร่วมโครงการบัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญา

และคุณธรรม ชุมชนวัดติตวาด แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันที่ 08 สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๘

ที่	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
1	ดร.ช. ไฉ่วีใจ แสงงำ	นักวิจัย		
2	ดร.ช. นิตินันท์ อามานานุกุล	"		
3	ดร.ช. ปิยะภาณุชัย แสงงำ	"		
4	ดร.ช. ธีระธาดา อามานานุกุล	"		
5	ดร.ช. ธีระธาดา อามานานุกุล	"		
6	ดร.ช. ลภวิชัย ทวีคุณ	"		
7	ดร.ช. กวีวิมลชัย อามานานุกุล	"		
8	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		
9	ดร.ช. อธิมา อามานานุกุล	"		
10	ดร.ช. ธีระธาดา อามานานุกุล	"		
11	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		
12	ดร.ช. ธีระธาดา อามานานุกุล	"		
13	ดร.ช. สิริกร แก้วจุลสาร	"		
14	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		
15	ดร.ช. อธิมา อามานานุกุล	"		
16	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		
17	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		
18	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		
19	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		
20	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		
21	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		
22	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		
23	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		
24	ดร.ช. นิมิตตา อามานานุกุล	"		

บัญชีลงนามผู้ร่วมโครงการบัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญา

และคุณธรรม ชุมชนวัดติตวัด แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันที่ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๘

ที่	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
20	พรชยธร เกตุไพฑูริย์		Pr	
23	สีเพชร วัฒนวิทย์		สี	
24	พรทิพย์ วัฒนวิทย์		พรทิพย์	
25	ศุภมาส วัฒนวิทย์		ศุ	
26	ศุภมาส วัฒนวิทย์		ศุ	
27	ปิ่นมณฑล วัฒนวิทย์		ปิ่น	
28	ณัฐพร วัฒนวิทย์		ณัฐ	
29	ช่อมณี วัฒนวิทย์		Queen	
30	มาชฌมา วัฒนวิทย์		Don	
31	ประวีระ วัฒนวิทย์		Pr	
32	อริสรา วัฒนวิทย์		อริสรา	
33	อริสรา วัฒนวิทย์		อริสรา	
34	นงนารถ วัฒนวิทย์		นงนารถ	
35	อริสรา วัฒนวิทย์		อริสรา	
36	ศุภมาส วัฒนวิทย์		ศุ	
37	ศุภมาส วัฒนวิทย์		ศุ	
38	ศุภมาส วัฒนวิทย์		ศุ	
39	ปิ่นมณฑล วัฒนวิทย์		ปิ่น	
40	ศุภมาส วัฒนวิทย์		ศุ	
41	ศุภมาส วัฒนวิทย์		ศุ	
42	ศุภมาส วัฒนวิทย์		ศุ	

รับรองตามนี้

(พระครูศรีสิทธิบัณฑิต,ดร.)

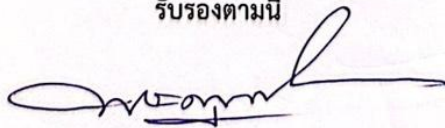
บัญชีลงนามผู้ร่วมโครงการบัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญา

และคุณธรรม ชุมชนวัดตี่ตวัด แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันที่ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๘

ที่	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
1	นางวัลภาภรณ์ พลสังวณิช		ว.ว.ภ.	
2	จรรยาพรณ์ ฐิตะพรหม			
3	สิริภรณ์ ลอชาพร		สิริภ.	
4	ศุภมาส อึ้งอภิต		ศุภ.	
5	ปิยะดา บวรพรหม		ปิยะดา	
6	ไพรัชญา สลักขันธ์		ไพรัชญา	
7	อโศกพร โคม		อโศก	
8	ศิริมา ธารนดี		ศิริมา	
9	ศิธาตย์ ทองระยง		ศิธาตย์	
10	สิริภากรรณ์ เสืออ		สิริ	
11	สุพรรณ อภิมนตรี		สุ	
12	นงนุช งามพริ้ง		นง	
13	ธีรวัฒน์ ชาติดี		ธีรวัฒน์	
14	วิศยา ตรีพร		วิศยา	
15	นุชรัตน์ ชูศรีสวัสดิ์		นุชรัตน์	
16	นันทิณี โคกขาว		นันทิณี	
17	สุภาวดี ตรีพร		สุ	
18	นันทิณี งามพริ้ง		นันทิณี	
19	กัญญาพร เพชรทอง		กัญญา	
20	บดินทร์ อภิมนตรี		บดินทร์	
21	วิมลนภา ศรีชาติไคว้		วิมลนภา	

รับรองตามนี้

(พระครูศรีสิทธิบัณฑิต,ดร.)

หัวหน้าคณะกรรมการ

คนทั่วไป

บัญชีลงนาม ^{ผู้เข้าร่วม}โครงการบัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญา
 และคุณธรรม ชุมชนวัดคีตวาด แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันที่ 08 สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๘

ที่	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
1	น.ส. วาเนส ๗/๒๗	ช่างดูแลระบบ	วาเนส	
2	ดอชิตี บุณยะธร	นักวิเทศศึกษา	ดอชิตี	
3	นางชัชฎา สุวีโพธิ์ทอง	นร.	ชัชฎา	
4	น.ส. ทวีรัตน์ เกตุลา	นางสาวนิพนธ์	ทวีรัตน์	
5	นางวิไลยา อภิมาต	ผู้รับผิดชอบ	วิไลยา	
6	ส.จ. พงษ์พิศ ของพระบาท	ส.จ.	พงษ์พิศ	
7	ธรรมก เลิศกุล	กม. ๗	ธรรมก เลิศกุล	
8	น.ส. ศาณี ยามอน	นร.	ศาณี	
9	น.ส. นพรัตน์ อัมพรมณี	นักวิเทศศึกษา	นพรัตน์	
10	น.ส. รัตนา นอนนที		รัตนา	
11	นางเจษฎา นนทรี ศรี		เจษฎา	
12	น.ส. ยศดี ศาตวงษา	น.ส.	ยศดี	
13	น.ส. นนทรี นนทรี	น.ส.	นนทรี	
14	น.ส. นนทรี นนทรี		นนทรี	
15	น.ส. นนทรี นนทรี		นนทรี	
16	นาง กมลรัตน์ นนทรี	น.ส.	กมลรัตน์	
17	นาง นนทรี นนทรี	น.ส.	นนทรี	
18	นาง นนทรี นนทรี	น.ส.	นนทรี	
19	นาง นนทรี นนทรี	น.ส.	นนทรี	
20	นาง นนทรี นนทรี	น.ส.	นนทรี	
21	นาง นนทรี นนทรี	น.ส.	นนทรี	
22	นาง นนทรี นนทรี	น.ส.	นนทรี	
23	นาง นนทรี นนทรี	น.ส.	นนทรี	
24	นาง นนทรี นนทรี	น.ส.	นนทรี	

เด็กฝึกเรียน

บัญชีลงนามคณะกรรมการบัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญา

และคุณธรรม ชุมชนวัดติตวัด แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันที่ 08 สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๘

ที่	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
๒๕	ด.ช. อรรถพล คัดชากร	นักวิชา		
๒๖	ด.ช. สรอกฤตา เทพธระ	"		
๒๗	ด.ญ. วริศรา เทพรักษ์ษา	"		
๒๘	ด.ญ.ปริภา วามสงวนใจ	"		
๒๙	ด.ญ.กวีติ อรรถไพฑูริยา	"		
๓๐	ด.ญ.ปวีณา	"		
๓๑	ด.ญ.อภิญญา อรรถไพฑูริยา	"		
๓๒	ด.ญ. พิกานตา บรรณ	"		
๓๓	ด.ญ.กัญญา สุปอน	"		
๓๔	ด.ญ.กัญญา อรรถไพฑูริยา	"		
๓๕	ด.ญ. อรุษา โพธิ์ทอง	"		
๓๖	ด.ญ. ปณณ ชัยคำแดง	"		
๓๗	ด.ญ. ชันดา อธิษฐาน	"		
๓๘	ด.ช. กุศล	"		
๓๙	ด.ญ. อภิญญา	"		
๔๐	ด.ญ. อภิญญา อธิษฐาน	"		
๔๑	ด.ญ. อภิญญา อธิษฐาน	"		
๔๒	ด.ญ. อภิญญา อธิษฐาน	"		
๔๓	ด.ญ. อภิญญา อธิษฐาน	"		
๔๔	ด.ช. อธิษฐาน อธิษฐาน	"		
๔๕	ด.ญ. ชนาพร สิงห์แก้ว	"		
๔๖	ด.ญ. อภิญญา อธิษฐาน	"		
๔๗	ด.ญ. อภิญญา อธิษฐาน	"		
๔๘	ด.ญ. อภิญญา อธิษฐาน	"		

ภาคผนวก

แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังฝึกอบรมของเยาวชน

โครงการพุทธนวัตกรรม: บัณฑิตนักพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและคุณธรรม

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่คิดว่าถูกต้อง

1. หลักสัปปายะ 7 เป็นหลักธรรมที่ใช้ในการวิเคราะห์แผนที่ชุมชน
 - ถูก
 - ผิด
2. อริยสัจโมเดลช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาชุมชนได้อย่างเป็นระบบ
 - ถูก
 - ผิด
3. การพัฒนาชุมชนเชิงสร้างสรรค์ต้องอาศัยเฉพาะปัญญาเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องใช้คุณธรรม
 - ถูก
 - ผิด
4. แก่นพระพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาชุมชนได้
 - ถูก
 - ผิด
5. การเขียนแผนที่ชุมชนจะช่วยให้เข้าใจทรัพยากรและศักยภาพของชุมชนมากขึ้น
 - ถูก
 - ผิด
6. เยาวชนไม่สามารถเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาชุมชนได้
 - ถูก
 - ผิด
7. การวิเคราะห์ปัญหาชุมชนควรมองเฉพาะปัญหาที่เห็นได้ชัดเจนเท่านั้น
 - ถูก
 - ผิด
8. การทำงานร่วมกันเป็นทีมเป็นทักษะสำคัญในการพัฒนาชุมชน
 - ถูก
 - ผิด
9. พุทธนวัตกรรมต้องมีทักษะการสื่อสารที่สามารถอธิบายเรื่องซับซ้อนให้ชาวบ้านเข้าใจได้
 - ถูก
 - ผิด

10. การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนต้องมีการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนเป็นหลัก

ถูก

ผิด

เฉลย

1. ถูก | 2. ถูก | 3. ผิด | 4. ถูก | 5. ถูก | 6. ผิด | 7. ผิด | 8. ถูก | 9. ถูก | 10. ถูก

คณะพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โครงการ พุทธนวัตกรรมจิตนักพัฒนาชุมชน
เชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและคุณธรรม

ชุมชนวัดดีดาว

ณ วัดดีดาว แขวงวัดท่าพระ
เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๘ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๘

